

Proa

SALMAN RUSHDIE
La decadència
del Nero Golden

SALMAN RUSHDIE

LA DECADÈNCIA DEL NERO GOLDEN

Traducció de Marc Rubió

Proa

PROA
A Tot Vent

Títol original: *The Golden House*

Primera edició: novembre del 2017

© Salman Rushdie, 2017

© de la traducció: Marc Rubió Rodon, 2017

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Proa

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-689-3

Dipòsit Legal: B 23880-2017

Composició: gama, sl

Impressió: Liberduplex

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

El dia de la investidura del nou president, quan temíem que el matessin mentre caminava agafat de la mà de la seva excepcional dona entre la multitud entusiasmada, i quan tants de nosaltres estàvem a un pas de la ruïna econòmica arran de l'esclat de la bombolla immobiliària, i quan ISIS encara era una deessa de la maternitat egípcia, un rei sense corona de setanta-i-pocs anys provinent d'un país llunyà va arribar a Nova York amb els seus tres fills orfes de mare per prendre possessió del seu palau d'exili, comportant-se com si no hi hagués cap problema al país, al món o a la seva vida. Va començar a regnar sobre el seu barri com un emperador indulgent, tot i que, malgrat el somriure encantador i la destresa a l'hora de tocar el seu violí Guadagnini del 1745, desprenia un tuf intens, barat, l'olor inconfusible del perill cru i despòtic, una mena de flaïre que ens advertia: compte amb aquest individu, perquè, si portes una camisa que li desagrada, per exemple, o si es vol ficar al llit amb la teva dona, podria ordenar que t'executessin en qualsevol moment. Els vuit anys següents, els del quaranta-quatrè president, van ser també els anys en què vam estar sota el regnat cada vegada més erràtic i inquietant de l'home que es feia dir Nero Golden, que en realitat no era un rei, una època que es va tancar amb un gran —i, metafòricament parlant, apocalíptic— incendi.

El vell era baix, fins i tot podríem dir rabassut, i portava els cabells, encara majoritàriament foscos malgrat l'edat avançada-

da, engominats i pentinats enrere per accentuar el bec que li feien al front. Tenia els ulls negres i penetrants, però el que la gent veia primer —sovint ell s'arremangava per assegurar-se que fos així— eren els avantbraços, forts i robustos com els d'un boxejador i acabats en unes mans grosses i perilloses que lluien grans anells d'or amb incrustacions de maragdes. Poques persones li havien sentit aixecar mai la veu, però no teníem cap dubte que allà dins s'amagava una gran força vocal que valia més no provocar. Vestia roba cara, però traspuava un aire animal evident que et feia pensar en la Bèstia del conte, engavanyada quan es vesteix de gala. Tots els veïns li teníem una por considerable, malgrat que ell feia uns esforços enormes i maldestres per ser sociable i cordial: ens saludava movent el bastó frenèticament i, en hores intempestives, insistia que la gent passés per casa seva a prendre còctels. Quan estava dret o caminava, s'inclinava endavant com si hagués de contrarestar constantment un vent fort que només sentia ell, el cos una mica doblegat per la cintura, però no gaire. Era un home poderós; no, més que això: un home profundament enamorat de la idea de ser poderós. L'objectiu del bastó semblava més decoratiu i expressiu que funcional. Quan passejava pels Gardens ens feia tot l'efecte que intentava fer-se amic nostre. Sovint, allargava la mà per acariciar el nostre gos o esborrifar els cabells dels nostres fills. Però els nens i els gossos defugien el seu contacte. A vegades, quan l'observava, em recordava el monstre del doctor Frankenstein, un simulacre d'ésser humà que no va aconseguir transmetre cap mena d'humanitat. Tenia la pell com el cuir marró i el somriure li brillava amb unes quantes dents d'or. La seva era una presència escandalosa i no del tot civilitzada, tot i que era immensament ric i per tant, esclar, la gent l'acceptava; però dins de la nostra comunitat urbana d'artistes, músics i escriptors no era, en general, gaire popular.

Ens hauríem d'haver imaginat que un home que s'havia posat el nom de l'últim emperador de la dinastia julioclàudia

de Roma i que després s'havia instal·lat en una *domus aurea* estava reconeixent públicament la seva bogeria, maldat, megalomania i desgràcia imminent, i que alhora es reia obertament de tot allò; ens hauríem d'haver imaginat que un home així estava llançant el guant als peus del destí i estava fent petar els dits davant del nas de la Mort, cada vegada més pròxima, cridant: «Sí! Compareu-me, si voleu, amb aquell monstre que va ruixar els cristians d'oli i a la nit hi va calar foc per il·luminar el seu jardí! Que tocava la lira mentre Roma cremava (en aquell moment no hi havia violins)! Sí: m'he batejat amb el nom de l'emperador Neró, de la casa del Cèsar, l'últim representant d'aquell llinatge sanguinari, i preneu-vos-ho com vulgueu. A mi, senzillament, m'agrada el nom». Feia gala de la seva maldat davant dels nostres nassos, s'hi delectava, ens desafiava a veure-la, menyspreant el nostre poder de comprensió, convençut de la capacitat que tenia per esclafar fàcilment qualsevol que s'aixequés contra ell.

Va arribar a la ciutat com un d'aquells monarques europeus caiguts, caps de famílies extingides que encara feien servir els pomposos cognoms honorífics: de-Grècia, de-Iugoslàvia o d'Itàlia, i que tractaven el depriment prefix *ex-* com si no existís. Ell no era *ex-res*, deia amb els seus aires. Era majestuós en tot: en les camises de coll rígid, en els botons de puny, en les sabates angleses fetes a mida, en la manera de caminar cap a les portes tancades sense alentir el pas, convençut que s'obririen; també en el seu caràcter desconfiat, que el portava a reunir-se diàriament i per separat amb els seus fills per preguntar-los què deien els altres germans d'ell; i en els cotxes, en l'afició per les taules de joc, en aquell servei de ping-pong impossible de tornar, en la debilitat per les prostitutes, el whisky i els ous farcits i en la seva repetida màxima —seguida pels governants absolutistes des de Cèsar fins a Haile Selassie— que l'única virtut important era la lleialtat. Canviava de telèfon mòbil sovint, no donava el número a gairebé ningú i no l'agafava quan li sonava.

No deixava entrar periodistes o fotògrafs a casa seva, però sovint hi tenia dos homes del grup de pòquer habitual, donjoans de cabells platejats que normalment portaven jaquetes de cuir marrons i fulards de ratlles brillants i que, segons les sospites de gairebé tothom, havien matat les seves dones riques, tot i que en un cas no s'havia presentat cap acusació i en l'altre s'havia desestimat.

Pel que fa a la seva dona desapareguda, el Nero guardava silenci. A casa seva, plena de fotografies, amb les parets i les lleixes de les llars de foc plenes d'estrelles de rock, premis Nobel i aristòcrates, no hi havia cap imatge de la senyora Golden, o com s'hagués dit. Era evident que s'havia produït algun fet deshonros i tots xafardejàvem, vergonyosament, sobre quin devia ser i ens imaginàvem la dimensió i l'audàcia de les infidelitats de la dona, i la vèiem com una mena de nimfòmana d'alt llinatge, amb una vida sexual més agitada que la de qualsevol estrella de cinema i uns flirtejos coneguts per tothom excepte pel seu marit, que, encogat d'amor, continuava contemplant amb adoració la persona que es pensava que era, la dona amorosa i casta dels seus somnis, fins al dia infaust en què els amics li van dir la veritat, van anar a explicar-l'hi tots junts, i com es va enfurismar!, com els va insultar!, els va acusar de mentiders i traïdors, van caldre set homes per contenir-lo i evitar que atonyinés els que l'havien obligat a afrontar la realitat, i finalment la va afrontar, la va acceptar, va desterrar aquella dona de la seva vida i li va prohibir tornar a mirar els seus fills. Quina dona més perversa, ens dèiem, i ens consideràvem homes de món, i aquesta història ens satisfèia, i ho vam deixar aquí, perquè en veritat estàvem més preocupats per les nostres coses, i els emboleics del N. J. Golden només ens interessaven fins a un cert punt. Vam girar cua, doncs, i vam continuar fent la nostra vida.

Que equivocats que estàvem.

¿Què és una bona vida? ¿Què és el contrari? Són preguntes a les quals cada home donaria una resposta diferent. En aquests temps nostres de covardia, neguem la grandesa del que és Universal i afirmem i glorifiquem les nostres Intoleràncies particulars, i per això no podem estar d'acord amb gaires coses. En aquests temps nostres degenerats, els homes que no persegueixen altra cosa que la vanaglòria i el benefici personal —homes buits i altisonants per a qui res està prohibit mentre serveixi per avançar en la seva causa insignificant— afirmaran que són uns grans líders i benefactors, que actuen pel bé comú, i a tots els que s'oposen a ells els titllaran de mentiders, envejosos, genteta, estúpids, estirats i, en una inversió precisa de la veritat, de deshonestos i corruptes. Estem tan dividits, som tan hostils entre nosaltres, estem tan dominats per l'arrogància i el menyspreu, tan atrapats en un cinisme que ens fa catalogar d'idealisme la nostra pompositat, estem tan desencantats amb els nostres governants, tan disposats a burlar-nos de les institucions del nostre estat, que la mateixa paraula *bondat* ha quedat buida de significat i necessita, potser, que la deixem de banda una temporada, com totes les altres paraules enverinades: *espiritualitat*, per exemple, *solució definitiva*, per exemple, i (almenys quan s'aplica als gratacels i a les patates fregides) *llibertat*.

Però aquell fred dia de gener del 2009 en què l'enigmàtic septuagenari que coneixeríem com a Nero Julius Golden va ar-

ribar a Greenwich Village en una limusina Daimler amb tres fills mascles i cap senyal visible d'una esposa, ell almenys tenia ben clar de quina manera calia valorar la virtut i de quina manera calia distingir els bons actes dels dolents.

—A la meua casa americana —va dir als fills, que l'escoltaven atentament dins la limusina que els havia portat de l'aeroport a la seva nova residència—, la moral serà el patró or. —No va especificar si el que volia dir era que la moral es valoraria per sobre de tot, o que la riquesa determinaria la moral, o que ell personalment, amb el seu nou nom daurat, seria l'únic jutge del bé i del mal, i els joves Julii, seguint el costum filial de sempre, no van demanar-li aclariments. (Tots s'estimaven més el plural imperial, Julii, que no pas Golden: no eren precisament modestos, ells!) No obstant, el més petit de tots tres, un noi indolent de vint-i-dos anys amb cara d'àngel enfadat i una cabellera que li arribava fins a les espatlles en precioses cadències, sí que li va formular una pregunta:

—¿Què direm —va preguntar al seu pare— quan ens demanin d'on som?

La cara del vell es va tenyir d'un vermell vehement.

—Això ja us ho he contestat —va exclamar—. Digueu: a prendre pel cul la roda de reconeixement. Digueu: som serps que mudem la pell. Digueu: venim de Carnegie Hill. Digueu que va nèixer ahir. Digueu que us heu materialitzat per art de màgia o que veniu del barri d'Alfa Centaure en una nau espacial amagada a la cua d'un cometa. Digueu que no som d'enlloc, ni d'aquí ni d'allà, que som persones imaginàries, impostors, reinencions, formes en canvi permanent, és a dir, americans. No els hi digueu el nom del lloc d'on venim. No el pronuncieu mai. Ni el carrer, ni la ciutat, ni el país. No els vull tornar a sentir mai més, aquests noms.

Van baixar del cotxe al vell cor del Village, al carrer Macdougall, una mica més avall de Bleecker, a prop de la cafeteria italiana de sempre que encara feia la viu-viu, i, sense fer cas del

clàxon dels cotxes que tenien darrere ni del palmell estès i suplicant d'almenys un *pidolaire* ronyós, van deixar que la limusina s'estigués amb el motor engegat al mig del carrer mentre amb tota la calma treien les maletes del portaequipatges —fins i tot el vell va insistir a agafar la seva— i les portaven cap a l'esplèndid edifici *beaux-arts* de la vorera est del carrer, l'antiga mansió Murray, que a partir de llavors es coneixeria com la casa Golden. (Només semblava que tingués pressa el fill gran, que com que no suportava sortir de casa portava unes ulleres de sol molt fosques i feia cara d'angoixa.) Així doncs, van arribar tal com es proposaven continuar: anant a la seva, amb una indiferència desdenyosa davant les objeccions dels altres.

La mansió Murray, l'edifici més esplèndid dels Gardens, havia estat molts anys desocupada. Només hi havien viscut un empresari teatral italoamericà de cinquanta-i-tants anys, força malcarat, i la seva ajudanta i companya sentimental, que era igual d'altiva però molt més jove. Sovint havíem especulat sobre la identitat del propietari, però les ferotges guardianes de l'edifici es negaven a satisfer la nostra curiositat. No obstant, eren uns anys en què molts superrics del món compraven propietats sense cap altra finalitat que apoderar-se'n, i deixaven cases buides escampades per tot el planeta com sabates que s'haguessin tret de sobre, o sigui que ens havíem imaginat que allà al darrere hi devia haver algun oligarca rus o un xec del petroli i, arronçant-nos d'espatlles, ens havíem acostumat a fer com si aquella casa buida no existís. Hi havia una altra persona relacionada amb la casa, un afable manetes hispà que es deia Gonzalo i que s'ocupava del manteniment de l'edifici a les ordres de les dues ogresses que cuidaven la mansió; a vegades, quan li quedava una mica de temps lliure, li demanàvem que passés per casa nostra per arreglar-nos un problema elèctric o de les canonades, o per ajudar-nos a retirar la neu de la teulada i de la porta en el moment més cru de l'hivern. El Gonzalo ens feia aquests serveis amb un somriure als llavis, a canvi de petites sumes de

diners en metàl·lic que, discretament doblegades, li deixàvem a la mà.

El Macdougall-Sullivan Gardens Historic District —per donar als Gardens el seu nom sencer, excessivament sonor— era l'espai de quietud encantada on vivíem i pujàvem els nostres fills, un lloc on ens aïllàvem feliçment del món d'inquietud desencantada que hi havia més enllà dels seus límits, i ens l'estimàvem sense cap mena de reserva. Els edificis originals d'estil neoclàssic de Macdougall i Sullivan, construïts durant la dècada del 1840, van ser remodelats amb estil neocolonial a la dècada del 1920 per uns arquitectes contractats per un tal senyor Williams Sloane Coffin —que venia mobles i catifes—, i va ser en aquella època que els patis del darrere es van connectar per formar els jardins comunitaris, que limitaven al nord amb el carrer Bleecker i al sud amb Houston, i es van reservar per a l'ús privat dels residents de les cases que donaven a aquell espai. La mansió Murray, en molts sentits massa esplèndida per pertànyer als Gardens, era una raresa, una estructura elegant i emblemàtica que el distingit banquer Franklin Murray i la seva dona, Harriet Lanier Murray, havien encarregat a l'estudi d'arquitectes Hoppin & Koen, els quals, per fer lloc a l'edifici —construït entre l'any 1901 i el 1903—, van enderrocar dues cases aixecades el 1844 pel comerciant Nicholas Low. La mansió va ser dissenyada amb l'estil del renaixement francès perquè fos luxosa i moderna alhora, un estil que Hoppin & Koen coneixen considerablement bé gràcies a l'École des Beaux-Arts i, més tard, al temps en què havien treballat per a McKim, Mead & White. Com vam saber després, era propietat del Nero Golden des de principis de la dècada dels vuitanta del segle passat. Als Gardens feia molt temps que corria el rumor que el propietari anava i venia, i que potser passava dos dies a l'any a la casa, però cap de nosaltres l'havíem vist mai, tot i que a vegades, de nit, hi havia més finestres il·luminades que de costum i, molt de tant en tant, es retallava una ombra darrere la persiana,

de manera que els nens del barri havien decidit que la casa estava embruixada i no s'hi acostaven gaire.

Va ser l'àmplia porta principal d'aquesta casa la que es va obrir aquell dia de gener, quan la limusina Daimler va expel·lir els homes Golden, pare i fills. A l'entrada hi havia el comitè de benvinguda, les dues ogresses, que ho havien preparat tot per a l'arribada de l'amo. El Nero i els seus fills van entrar i es van trobar el món de mentides on habitarien a partir d'ara: no pas una residència ultramoderna i nova de trinca perquè una família estrangera acabada se l'anés fent seva gradualment, a mesura que es desenvolupava la seva nova vida, els contactes amb la nova ciutat s'aprofundien i les seves experiències es multiplicaven —no!—, sinó més aviat un lloc on el Temps s'havia aturat des de feia vint anys o més, un Temps que contemplava amb indiferència cadires Biedermeier plenes de ratllades, catifes que s'anaven descolorint lentament i llums de lava dels anys seixanta, i que mirava vagament divertit els retrats que els fotògrafs del moment havien fet a un jove Nero Golden acompanyat de figures del Downtown novaiorquès: René Ricard, William Burroughs, Deborah Harry, i també de líders de Wall Street i velles famílies de la flor i nata, posseïdores de noms sagrats com Luce, Beekman i Auchinloss. Abans de comprar aquesta casa, el vell havia tingut un enorme loft bohemi de sostres alts i nou-cents metres quadrats a la cantonada de Broadway amb Great Jones, i durant la seva joventut remota li havien permès rondar per la Factory, i s'havia assegut, ignorat i agraït, al racó dels nois rics amb Si Newhouse i Carlo De Benedetti, però d'això feia molt temps. La casa contenia records d'aquella època i també de les seves visites posteriors, a la dècada dels vuitanta. La major part dels mobles els havien guardat en un magatzem, i la reparació d'aquests objectes d'una vida anterior desprenia un cert aire d'exhumació i comportava una continuïtat que les històries dels residents no tenien. O sigui que sempre ens feia l'efecte que la casa era una mena de precio-

sa falsificació. Entre nosaltres, murmuràvem unes paraules de Primo Levi: «Aquest és el fruit més immediat de l'exili, del desarrelament: la prevalença de les coses irreals sobre les reals».

A la casa no hi havia res que donés pistes sobre els orígens dels Golden, i els quatre homes es negaven tossudament a revelar-nos res del seu passat. Inevitablement es van anar filtrant coses, i amb el temps vam descobrir la seva història, però abans d'això tots teníem les nostres hipòtesis sobre la seva vida secreta, i embolicàvem la seva ficció amb la nostra. Encara que tots tenien la pell més aviat clara, des del fill més petit, blanc com la llet, fins al colrat i vell Nero, estàvem convençuts que no eren convencionalment «blancs». Parlaven un anglès impecable, amb accent britànic, era gairebé segur que havien estudiat a Oxbridge, i per això al principi la majoria vam suposar erròniament que l'Anglaterra multicultural era el país que no es podia anomenar, i Londres, la ciutat multiètnica d'on venien. Potser eren libanesos o armenis, o londinencs del sud asiàtic, conjecturàvem, o fins i tot potser eren d'origen europeu mediterrani, cosa que hauria explicat les seves fantasies romanes. ¿Quin greuge espantós els havien infligit allà, quins desaires horrorosos havien hagut de suportar perquè arribessin fins al punt de renegar dels seus orígens? A veure, a veure: la majoria creïem que allò era un assumpte privat, i estàvem disposats a no ficar-nos-hi, fins que va deixar de ser possible. I quan va arribar aquest moment, vam entendre que les preguntes que ens havíem fet no eren les adequades.

El fet que la farsa dels noms que acabaven d'adoptar funcionés, ni més ni menys que durant dos mandats presidencials sencers, i que nosaltres, els seus veïns i coneguts, acceptéssim sense qüestionar-nos res aquelles persones americanes inventades que vivien al seu palau de les il·lusions, diu molt sobre Amèrica, i encara més sobre la força de voluntat amb què els Golden habitaven les seves identitats camaleòniques, cosa que va fer que a ulls nostres es convertissin en el que ens van dir

que eren. Vist amb perspectiva, no pots sinó meravellar-te davant l'enormitat del pla, la complexitat dels detalls que devien tenir en compte, els passaports, els documents d'identitat, els carnets de conduir, els números de la Seguretat Social, l'assegurança mèdica, les falsificacions, els pactes, els suborns, la dificultat extrema de tot plegat, i la fúria o potser la por que impulsava tota aquella maquinació magnífica, recargolada, absurda. Com vam saber després, el vell havia treballat durant potser una dècada i mitja en aquella metamorfosi abans de posar el pla en marxa. Si ho haguéssim sabut, hauríem entès que amagaven alguna cosa molt grossa. Però no ho sabíem. Eren simplement el rei autoproclamat i els seus presumptes prínceps, que vivien a la joia arquitectònica del barri.

La veritat és que no ens semblaven tan estranys. A Amèrica la gent tenia tota mena de noms: el nomenclàtor de la guia telefònica, a l'època en què n'hi havia, era un festival de l'exotisme. Huckleberry! Dimmesdale! Ichabod! Ahab! Fenimore! Portnoy! Drudge! Per no parlar de les dotzenes, centenars, milers de Golds, Goldwaters, Goldsteins, Finegolds, Goldberrys. Els americans també decidien constantment com es volien dir i qui volien ser, i es desempallegaven del seu Gatz original per convertir-se en Gatsbys de camises precioses que perseguien somnis anomenats Daisy o fins i tot simplement America. Samuel Goldfish (un altre home daurat) es va convertir en Samuel Goldwyn, els Aertzoon es van convertir en els Vanderbilt, els Clemen en els Twain. I molts de nosaltres, com a immigrants —o els nostres pares, o els nostres avis—, havíem optat per deixar enrere el passat, igual que els Golden feien ara, i havíem animat els nostres fills a parlar anglès, no pas l'antiga llengua de l'antic país: a parlar anglès americà i vestir i comportar-se com americans. Vam guardar les antigalles al soterrani o ens en vam desfer o les vam perdre. I en les nostres pel·lícules i els nostres còmics —en els còmics en què s'han convertit les nostres pel·lícules—, ¿que potser no celebrem i honorem

cada dia la idea de la Identitat Secreta? Clark Kent, Bruce Wayne, Diana Prince, Bruce Banner, Raven Darkhölme: ens teniu el cor robat. Potser en un altre temps la identitat secreta era una noció francesa —Fantômas el lladre i també *le fantôme de l'Opéra*—, però ara ja ha arrelat a fons en la cultura americana. Si els nostres nous amics volien ser cèsars, a nosaltres ja ens estava bé. Tenien un gust excel·lent, una roba excel·lent, un anglès excel·lent i no eren més excèntrics que, posem per cas, Bob Dylan, o qualsevol altre veí del barri. O sigui que vam acceptar els Golden perquè eren acceptables. Ara eren americans.

Però al final les coses van començar a quedar al descobert. Aquestes van ser les causes de la seva caiguda: una baralla fratricida, una metamorfosi inesperada, l'arribada a la vida del vell d'una dona guapa i resolutiva, i un assassinat (més d'un). I, molt lluny d'allà, al país que no tenia nom, finalment, una mica de treball d'espionatge decent.